

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Antidota Evangelica contra horum temporum hæreses

Stapleton, Thomas

Antverpiae, 1595

Expositionis Calvinianæ super hæc Christi verba, Accepite, & comedite;
Hoc est corpus meum; refutatio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39546

EXPOSITIONIS CALVINIANÆ
super hæc Christi verba, *Accipite, & comedite; Hoc est corpus meum;* refutatio.

HIS nunc ita expositis & constitutis, totam hoc loco Scripturæ huius Evangelicæ depravationem à Caluino excogitatum breuiter refutabimus. *Ne (inquit) summum prolixus, tantum breuiter perstringam, qualis sit & quid in se contineat Domini institutio. Deinde quis sit eius usus, quatenus ex Euangelistis colligere licet. Atque hoc primum occurrit; Christum cenam instituisse, quam inter se communicent discipuli. Unde sequitur diabolicum esse inuentum, quod se vnus homo à reliquo cætu separans, priuatim cenam peragit. Quid enim minus consentaneum, quam distribui inter omnes panem, & seorsim ab vno vorari? Quamuis ergo iactent Papistæ se in suis Missis Cæna Dominicæ habere substantiã; ex re ipsa tamen constat, quot quot celebrant priuatas Missas, totidem à Diabolo ad obruendam Christi Cænam erecta esse trophæa. Hæc ille impostor impius & blasphemus. Christus quippe non hæc cænam instituit, sed partim Sacramentum, partim etiam Sacrificium. Cenantibus Apostolis accepit quidem Iesus panem, &c. non quia cænam tunc aliquam peragebat, sed quia finita cæna Paschali, & immediatè post cænam familiarem atque communem, nouum hoc mysterium aggressus est. Hoc ipsemet Caluinus hoc in loco fatetur. Finita (inquit) cæna sacrum panem & vinum gustarunt. & D. Lucas apertè scribit quod calicem accepit postquam cenauit, quod idem de pane Christum fecisse mysterij plenitudo conuincit, & ipse Caluinus agnoscit. Quod de calice (inquit) peculiariter narrat Lucas, ego ad panem quoque extendo. Nõ ergo in hoc mysterio*

Mendacium.

Missæ priuata frustra impugnata.

sterio carnauit aut carnā instituit Christus; sed noua legis Sacramētum & noui testamenti Sacri-
 ficium docuit. De Sacramento ipse Caluinus fa-
 teret. *Hoc sine controuersia statui debet, abolitis figuris le-
 galibus, proditum hīc fuisse nouum à Christo Sacramentum.*
 Sacrificium hīc à Christo etiam institui, illa ver-
 ba uerbis sacramentalibus adiecta, *Quod pro uobis
 datur, & Qui pro multis effundetur,* manifeste do-
 cent. Ostendūt enim haec uerba quod per modum
 & sub conditione immolati corporis in vna spe-
 cie, atque item sub conditione effusi sanguinis in
 altera specie, Christus in hoc Sacramēto existat:
 nec magis obstat immolatio incruenta & mysti-
 ca quo minus sit immolatio uera, quā obstat
 existentia sacramentalis & mystica quo minus
 eadem sit realis & uera. *Vnde non mentitur (ait Au-
 gust. Epist. 23.) qui interrogatus responderis Christū in hoc
 sacramento immolari. Immolatur quippe in sacramento.*
 Hāc ille, & alibi: *Sacrificij illius in cruce sacramentum,
 quotidianum uoluit esse sacrificium.* Nempe quod quo-
 tidie Ecclesia sacrificat. Vnde & D. Chrylost.
*Hoc sacrificium est exemplar illius. Id ipsum enim semper
 offerimus.* Huc, si opus foret, aduocari tota Anti-
 quitas potest. Christum enim in Cæna sacrificasse
 vno ore docent. Hieron. in qq. hebraicis super
 Genes. Leo serm. 7. de Pass. Domini. Basilius in
 Psal. 109. August. præter loca citata frequentissi-
 me; in Psal. 33. conc. 1. & Psal. 109. in orat. contra
 Iudeos cap. 9. de Ciuitate Dei lib. 17. cap. 5. 17. 20.
 & lib. 6. c. 22. & lib. 18. cap. 35. cōtra aduersar. Legis
 & Prophet. lib. 1. c. 18. Epiphani. hæc. 55. Ambros.
 de Sacramento lib. 4. ca. 3. Chrylost. homil. de pro-
 ditione Iude, & in Psal. 95. Theoph. & Oecum. in
 epist. ad Hebræos c. 10. Irenæus lib. 4. c. 32. Impie
 igitur & profanè Caluinus; qui Sacramenti & Sa-

Sacramen-
 tum &
 Sacrifi-
 cium à
 Christo
 institu-
 tum, non
 cæna.

De Ciuit.
 Dei lib.
 10. ca. 20.
 Hom. 17.
 in epist. ad
 Hebr.

crificij ratione neglecta, Cœnâ hîc à Christo institui ait, vt contra priuatas Missas declamaret. Quatenus ergo sacrificium hîc peragitur, vnus homo ad rem tantam initiatus, & à reliquo cœtu nō seipsum separans, vt cavillator Calvinus loquitur, sed per impositionem manuum ab Ecclesia Dei segregatus, priuatim peragit. Quatenus Sacramentum est, siue ab vno siue à pluribus percipitur. Et est in Missa Catholica Dominicæ Cœnæ substantia, quia corpus & sanguis Domini, prout ipse instituit, in ea verè ac realiter accipiuntur; & illud quidem manducatur, hic bibitur. Calvinus ad obruendam Christi Cœnam sua scilicet metonymia, & Christi corpore ac sanguine tam procul à Cœna quàm cælum à terra est eliminatis, nec nisi pane & vino in Cœna sua relictis, nobilissimum diabolo erexit trophæum. Pergit Calvinus.

* Mendacium.

Ipsdem* verbis docemur (Accipite, & comedite) qualis in Cœna oblatio à Christo tradita fuerit. Iubet suos accipere. Ipse est igitur solus qui offert. Quod ergo Papista se in Cœna offerre fingunt, à contrario autore profectum est. Et certè mira est ista anastrophe, vt mortalis homo, dum Christi corpus accipere iubetur, sibi eius offerendi partes arripiat: atque ita sacerdos à seipso creatus, Deo filium suum immolet. Non disputo in presentia quàm multis sacrilegij scateat scilicet eorum oblatio. Mibi probare sufficit adeo nihil habere Christi institutioni affine, vt directè potius repugnet. Hæc ille. Magnus impostor Calvinus turpiter ac nefariè incauto lectori imponit. Ait Christum in illis verbis, Accipite, & comedite, docere qualis ab illo oblatio tradita fuerit. Mentitur. Illa verba ad Christi oblationem nihil pertinent, sed ad vsum rei oblatæ. Christi oblatio in Cœna Deo Patri facta, in benedictione, gratiarum actione, &

Oblatio Christi quibus in verbis confabatur.

ne, & symbolorū cōsecratione, quū diceret, *Hoc est corpus meū, Hic est sanguis meus*, tota cōsistit. Alia verba, *Accipite, & comedite*, de rei benedicta, cōsecrata, oblate sūptione & vsu loquūtur. Hęc vna est Caluini impostura mēdax. Sequitur alia. *Iubet* (inquit) *suos accipere; ergo ille solus offert*, mōxq; hoc enthymemate cōsilius declamat contra Papistas quōd accipere iusti, offerendi sibi partes arripiant. Sanē fungos ac stipites fore qui hęc sua legerent, arbitratus videtur. Quis enim non statim aduertit impudentis hominis crassum delirium? Quis non videt Christum Apostolis suis non hoc solum dixisse, *Accipite, & comedite*, sed postea adieciisse, *Hoc facite in meam commemorationem*? nec sacerdotes Christi ideo offerre quia iubentur accipere, sed ideo offerre quia iubentur facere quod Christus fecit? Tota ergo corruit stolidi Caluini cauillatio. In verbo Christi, *Hoc facite*, non in verbo Christi, *Accipite, & comedite*, offerendi potestas fundatur, quam Apostoli à Christo, sacerdotes ab Apostolis acceperunt. Ad hęc verba, & super hęc verba, *Hoc facite in meam commemorationem*, nihil prorsus Caluinus in Harmonia suā commentario scribit. Hęc verba penitus intacta prætēmittit, dissimulat, tacet: quae eius altera nequitia & astutia est, vt circūueniat in errore. Christus igitur in vltima Cæna solus quidem obtulit & immolauit corpus suum & sanguinem; sed iubens Apostolos facere quod ille fecerat, iussit offerre sicut ille obtulit; nec hoc institutioni Christi repugnat, sed ex ea necessariō consequitur. Sacerdos itaque (ait S. Dionysius Areopagita, D. Pauli discipulus) hanc rem admirabilem ac stupendam facturū excusat se ad Christum primō decēter exclamans, *Tu dixisti, Hoc facite in meam commemorationem*. Postea vero τὴ θεῖα τελεί, diuina perficit &

Christi
verba,
Hoc facite,
silencio
inuoluit
Caluinus.

Eccles.
Hier. par.
3. cap. 3.

cit & consecrat. Et iterum: *ἱερέως τὰ δεσποτά,*
consecrat diuinissima. Facit igitur sacerdos quod
 Christus fecit; non à seipso sacerdos creatus, vt calum-
 niatur iste Satan, sed sacerdotio in Ecclesia Dei
 per impositionem manuum presbyterij legitime
 initiatus, idque in persona non sua sed Christi.

In homil. Vnde D. Chrysoſt. *Non homo est qui propoſita in men-
 de prodit. ſa Domini corpus Chriſti facit & ſanguinem, ſed ille qui
 Iudæ. crucifixus eſt. Sacerdotis ore verba proferuntur, ſed eius vice
 tute conſecrantur & gratia.* Tota Antiquitas huc
 aduocari poſſet. Sed contra vnus Caluini de-
 mentiam ſufficiunt hi duo antiquiſſimi Patres.

Iam ad illa verba, *Hoc eſt corpus meum,* quæ &
 quanta cauilletur Caluinus, expendamus. Quod
 his verbis panem conſecratum fuiſſe dicunt, vt fiat carnis
 Chriſti ſymbolū, non improbo, modo rectè hoc nomen ac dece-
 tere ſumatur. Panem ergo, qui alendo corpori deſtinatus
 erat, elegit ac ſanctificat Chriſtus in alium uſum, vt ſpi-
 ritualis cibus eſſe incipiat. Atque hæc eſt conuerſio
 cuius mentio fit apud veruſtos Eccleſiæ ſcriptores. Primū
 quod ait nos dicere panem conſecrari vt fiat carnis
 Chriſti ſymbolum, mentitur, ac fallit. Non enim vt
 fiat carnis Chriſti ſymbolū, ſed vt fiat ipſa Chri-
 ſti caro, conſecrari panem Catholici affirmant.
 Nos retinemus verba Chriſti, non verba Calui-
 ni. Chriſtus non dixit, *Hoc eſt ſymbolum cor-
 poris mei,* ſed dixit, *Hoc eſt corpus meū:* & vt omne
 ſymbolum, ſignum, figura excluderetur, adiecit,
Quod pro vobis datur. Hoc ſymbolo corporis Chri-
 ſti aptari non poteſt. Deinde verum quidem eſt
 hunc panem à Chriſto ſanctificari in aliū uſum,
 vt ſpiritalis cibus eſſe incipiat: quia incipit eſſe ip-
 ſum corpus Chriſti, qui ſpiritalis cibus eſt, &
 illa eſt conuerſio cuius mentio fit apud veruſtos
 Eccleſiæ ſcriptores Sic D. Ambroſius. *Probenus*

Menda-
 cium.

Conuer-
 ſio qualis
 iuxta vete-
 rem Ec-
 cleſiam.

non hoc esse quod natura formavit, sed quod benedictio consecravit, maioremque esse vim benedictionis quam naturae, quia benedictione etiam ipsa natura mutatur. Et post multa huiusmodi mutationum exempla è Scripturis prolata, concludit. Sermo ergo Christi, qui potuit ex nihilo facere quod non erat, non potest ea quae sunt, mutare in id quod non erant? Non enim minus est novas res dare quam mutare naturas. Rursum alio in loco. Vbi accesserit consecratio, de pane fit corpus Christi. Et paulo post. Non erat corpus Christi ante consecrationem: sed post consecrationem dico tibi quod iam est corpus Christi. Sermo enim Christi creaturam omnem mutare consuevit, & mutat, quando vult, instituta naturae. Et post multa prolata exempla, concludit. Ergo didicisti quod ex pane fiat corpus Christi, & quod vinum & aqua in calicem mittitur, sed fit sanguis consecratione verbi caelestis. Et rursum cap. seq. Antequam consecretur, panis est: vbi autem verba Christi accesserint, corpus est Christi. Et ante verba Christi, calix est vini & aquae plenus: vbi verba Christi operata fuerint, ibi sanguis efficitur qui plebem redemit. Sicalij Patres. Origenes vetustissimus Oblatos panes edimus corpus iam per precationem factos sanctum quoddam, & sanctificans. Greg. Nyss. Dei verbo sanctificatum panem in Dei Verbi corpus credimus immutari. Eusebius Emislenus. Quanta vis divinae benedictionis, ut in Christi substantiam terrena elementa commutentur! Cyprianus. Panis non effigie sed natura mutatus, omnipotentia verbi Dei factus est caro. Irenaeus. Quando mixtus calix & fractus panis percipit verbum Dei, fit Eucharistia sanguinis & corporis Christi. Chrysostomus. Hoc verbum (Hoc est corpus meum) res propositas in mensa Domini transmutat. Et etiam innotator Theophylactus scribit, ineffabili operatione ista transformari, μεταμορφοῦται. In Matth. cap. 26. & alibi, transelementari, μεταστοιχείωται. Cyrillus Alexandrinus. Condescendens Deus nostrae fragilitati

De ijs qui inician- tur myste- rijs cap. 9.

De Sacr. lib. 4. ca. 4.

Cap. 5.

Contra Celsum lib. 8. In serm. catechet. Homil. 5. de Pasch. Serm. de Cana Domini. In homil. de prodit. Iudae. In Mar. 14.

Epist. ad Calosy.

gilitati

De ortho-
doxa fide
lib. 4.
cap. 14.

Homil. 5.
de Pasch.

Blasphe-
mia.

1. Cor. 10
Consecra-
tio ele-
mento-
rum pro-
barur.
Luc. 9.
Marc. 6.
& 8.

Marc. 14.

gilitati influit oblati elementis vim vite, conuertens ea in
veritatem propriae carnis & sanguinis. Vtitur autem
Damascenus in hac cōuersione describenda ver-
bo μεταλαμβάνει, transferri. Et Eusebius loco
citato scribit, creaturas panis & vini nutu potentia in
corporis Domini transire naturam. Et iterum. Inuisibilis
sacerdos (Christus) visibiles creaturas in substantiam
corporis & sanguinis sui verbo suo secreta potestate conuer-
tit. Hac est ergo elementorum panis & vini con-
uersio, trāsmutatio, & vt tandem significatus
Ecclesia Latina loqui voluit, transsubstantiatio,
cuius (vt Calvinus hīc dicit) apud vetustos Ecclesie
scriptores sit mentio: non qualem ille nobis mox in
sequentibus verbis comminiscetur. Sic enim
prosequitur.

Sed tenendum est interea non consecrari panem su-
furro & flatu, sed clara fidei doctrina. Et fanē magi-
ca incantatio est quum ad mortuum elementū dirigitur con-
secratio: quia panis non sibi sed nobis solum solum corpus
Christi efficitur. Attende hominis blasphemiam in
totam Christi tum adtionem tum institutionem.
Negat panem consecrari verbo Christi, quod
homo impius susurrum & flatum vocat. Addit maio-
ri impietate magicam incantationem esse, quum ad
panem vel vinum dirigitur consecratio. Ergo ma-
gicam incantationem docuit nos Paulus quum
ita scriberet: Calix benedictionis, cui benedicimus,
nōme communicatio sanguinis Christi est? Ergo ma-
gicam incantationem exercuit Christus, quum
in multiplicatione panum & piscium, ipsis be-
nedixit, ait Lucas & Marcus, & ad ipsas crea-
turas suam benedictionem direxit? Ergo & in
hoc Sacramento quum accipiens panem in manus be-
nedixit, utique acceptū panem (ait enim Marcus,
Accipit panē, & benedixit, & fregit) incantatione ma-
gica

gica vsus est Christus? Ergo tot vetusti Patres incantationem magicam ab Ecclesia exerceri docuerunt, quando ad ipsa hæc elementa panem & vinum consecrationem dirigi manifestè testati sunt. Origenes, panes per precationem fieri corpus, scribens, quid nisi super ipsos panes consecrationem fieri docet? Dei verbo sanctificari panem, ait Nyssen. *Mixtus calix & fractus panis percipit verbum Dei*, ait Irenæus. *Oblatis elementis vim vite influit Christus*, ait Cyrillus. Docent hæc testimonia ad ipsa elementa dirigi consecrationem. Quare Iustinus Martyr vocat panem *εὐχαριστήριον*, quasi dicas eucharistiatum, seu super quo eucharistia aut gratiarum actio peracta sit. Cyprianus scripsit, *calicem benedictione sacratum*: Augustinus, *benedicti & sanctificari id quod est in mensa Domini*. Et iterum alio in loco: *panem ex fructibus terræ acceptum prece mystica consecrari*. Sed hoc totum impio Caluino incantatio magica est. Christus, Paulus, Patres omnes citati vni Caluino magiam exercent, si ad elementa ipsa panis & vini aliquam consecrationem dirigunt. Sed ut rumpatur Caluinus cum suis, ad ipsa elementa panem & vinum verba consecrationis dirigi, ipsa consecrari, benedici, ideòque in aliam planè naturam conuerti & immutari, docuit nos diuina scriptura, docuerunt vetustissimi Patres.

Locis suprà citatis. Apol. 2.

Serm. de Cæna Domini. Epist. 59. q. 5. De Trin. lib. 3. c. 4.

Addit tamen infulsam ratiunculam Caluinus, ne ita intelligi debeat. *Quia (inquit) panis non sibi sed nobis symbolum corporis efficitur*. Sanè non sibi sed nobis ipsum Christi corpus efficitur, vt Christus loquebatur, & post eum tot alij vetusti Ecclesie scriptores citati: non symbolum corporis, vt Caluinus ex suo cerebro mentitur. Quòd non ipsis elementis sed nobis mutatio fiat, quis ambigit?

Insulsa Caluini ratiuncula.

Sed

Sed quæ nobis mutantur, nonne verè mutantur? Quando panis efficitur corpus Christi, vel, ut Calvinus vult, symbolum corporis Christi, tamen nō sibi sed nobis id efficiatur, nonne tamen verè efficitur? Aqua vinum facta in nuptijs, non ipsi aquæ sed conuiuis præsentibus vinum facta est: sed an propterea verum vinū illa aqua facta non est? An in verum vinum illa aqua conuersa non est? Hominis stupiditatem quis non videt? Et tamen placent miseris Calvinistis huiusmodi argumenta. Videamus cætera.

Caluinus.

In summa, nihil aliud est consecratio quàm solemne testimonium quo nobis terrestris & corruptibile signum Dominus in spiritualem usum destinat: quod fieri non potest, nisi clare ad fidem ædificandam resonent eius mandata & promissio. Vnde rursum patet obscuro murmure & statu apud Papistas impie profanari mysterium. Quid sit elementorum panis & vini consecratio, iam ex vetustis Ecclesiæ scriptoribus audiuius. Caluini cōmentum tota Verustas ignorauit. Eam itaque,

1. Tim. 6.

ut profanam vocum nouitatem, iuxta Apostoli præceptum deuitamus, inō & auersamur atque execramur, εὐπετοῦσα; quo verbo Apostolus usus est. De solempni testimonio nihil Euangeliū loquitur, nec Paulus memorat, quādo huius mysterij institutio narratur. Nec terrestris signum in spiritualem usum Dominus destinat, ut Calvinus loquitur; sed terrestres naturas in spiritualem substantiam Dominus conuertit, ut tot Patres citati vno ore contestantur. Ad fidem ædificandam nullum hic sonat mandatum, nulla promissio; sed ad carnem Christi comedendam, & ad mortem Domini commemorandam, sonat hic mandatum Christi, Accipite, & comedite, hoc est corpus meum: Hoc facite in meam commemorationem. Hic duplex mandatum est, sed fidei ædificandæ

Com-
men-
tra
Calui-
niana.

mandæ nullum; tamen qui vtrumque hoc mandatum præstat, fidem suam egregiè exercet atque aedificat. Sed hæc fidei aedificatio (vt & alij huius diuini Sacramenti fructus) ex manducatione corporis Domini & mortis eius commemoratione consequitur, non est ipsa manducatio aut mortis Domini commemoratione. Promissio hæc est amplissima, *Quod pro vobis datur, Qui pro vobis effunditur.* Sed hæc promissio ex se, & quatenus talis, non ad fidem aedificandam, sed ad salutem & remissionem peccatorum, aliâque gratiæ beneficia consequenda pertinet. Ita non apud Papistas verbo Euangelico inhaerentes, sed apud impios Calvinistas sua nouella & extranea verba obtrudentes, *impie profanatur mysterium.*

Eiusdem impietatis est quod sequitur. *Quod si* Calvinus. *consecrat panem Christus, dum nobis testatur corpus suum esse; non imaginanda est substantiæ mutatio, sed tenenda est solum vsus nouitas.* Iam enim ex vi verborum Christi, & doctissimorum Patrum sensu atque consensu ostensum est, dum Christus panem consecrauit, eius substantiam immutasse, de vsus nouitate nihil dixisse. *Hoc est corpus meum.* Verbo substantiali veritur Christus. Verbo noui vsus non veritur. Verbum igitur Christi tenendum est, non verbum Caluini. Vsus nouitas, quam supponit Calvinus, est vera nouitas, quam nulla cognouit antiquitas. Non ergo tenenda vsus nouitas cum nouis huius seculi magistris: sed tenenda substantia corporis Christi, quam Christus diserte affirmavit, & tota cognouit Antiquitas. Sed nunc pressius disputabit Calvinus, & Achillem suum proferet, vt Christi verba ad metonymiæ tropum necessariò contorqueat.

Caluini
Achille

Mend.
cium.

Pronuntiat Christus, panem esse corpus suum.

De

De Sacramento habetur sermo, fateri verò necesse est
 Sacramentum visibili signo constare, cui res signata coniun-
 cta est, quæ est eius veritas. Iam & hoc satis tritum esse de-
 bet, rei signatæ nomen ad signum transferri. Quare nemo in
 Scriptura mediocriter versatus negabit, quin sacramentalis
 locutio metonymicè sumenda sit. Omitto generales tropos qui
 passim occurrunt in Scriptura. Hoc tantum dico, quoties ex-
 ternum signum dicitur id esse quod figurat, omnium consensu
 metonymicè locum dari. Baptismus si vocetur lauacrum
 regenerationis; si petra, vnde aqua patribus in deserto flue-
 xit, vocetur Christus; si columba vocetur Spiritus Sanctus,
 nullus controuersiam mouebit quin signis tribuatur nomen
 rerum quas figurant. Quis sit ergo ut quod Sacramentis om-
 nibus commune est, ad Cænam aptari non sustineant quos
 tenet reuerentia verborum Domini? Simplex & literalis
 sensus eos delectat. Cur ergo in omnibus Sacramentis non
 valebit eadem regula? Certè nisi petram substantialiter
 fuisse Christum concedant, putida est, qua nos grauant, ca-
 lumnia. Si panem exponimus vocari corpus quia sit symbo-
 lum corporis, labefactari obtendunt totam Scripturæ doctri-
 nam. Neque enim hanc loquendi regulam nuper fabricau-
 mus, sed ex veterum auctoritate ab Augustino traditam
 omnes amplexi sunt, signis improprie rerum spiritualium no-
 mina ascribi: atque ita debere exponi omnes Scripturæ locos
 ubi de Sacramento fit mentio. Quorsum ergo attinet dum
 axioma sumimus passim receptum, quasi in re noua & in-
 solita magnos clamores mouere? Cæterum clament, ut libue-
 rit, præfracti homines; hoc apud sanos & modestos valebit,
 in his Christi verbis sacramentalem esse loquendi formam.
 Vnde sequitur, panem, quia symbolum est corporis Christi,
 vocari corpus. Hæc hætenus Calvinus. De hac ex-
 plicatione gloriatur frequenter veluti de muro
 aheneo & clypeo fortitudinis contra omnes sue
 sententiæ aduersantes, aut proprietatem verbo-
 rum Christi tenere volentes. Sed explicatio va-
 na ac

na ac fallax est, à qua ipse Calvinus recedit.

Primum à luculento mendacio orditur. Pro-
nuntiare Christum ait *panem esse corpus suum*. Atqui
non dicit Christus, *Hic panis est corpus meum*:
sed dicit, *Hoc est corpus meum*: & ita dicit vt relatiuū
hoc nec in Latino nec in Greco textu cū pane qua-
drare possit, cū diuersi generis pronomen sit,
nec nisi cum corpore conueniat. Sumit ergo sibi
Calvinus quod nemo illi Catholicus dabit, ideo-
que imprimis probare debuerat.

Caluini
menda-
cium con-
iungitur.

Iam de Sacramento haberi sermonem non negamus;
tamenti alij Calvinistæ in hac materia Eucharis-
tica omnem Sacramenti sermonem propter vo-
cabuli ambiguitatem penitus aboleri & præter-
mitti debere censeant: quod multis rationibus
probare contendit Clebitius Calvinista in Victo-
ria veritatis & ruina Papatus Saxonici. *Sacramen-
tum quoque visibili signo constare, cui res signata coniuncta
est, quæ est eius veritas*, loquendo de Sacramentis no-
uæ legis, quale istud imprimis est, libenter etiam
concedimus, quia Sacramenta nostra non sunt
signa inania, sed efficacia. Alioqui hanc Caluini
regulam vt generaliter veram meritò alij Svin-
gliani reiiciunt, quum nec Agnus Paschalis, qui
Christum repræsentabat, & liberationē filiorum
Israel ex Aegypto, cum illis rebus signatis vlllo
modo coniuncta esset, quando res altera nec dum
venerat, altera præterierat; nec serpens ille æneus
qui Christum figurabat, Christum continētum
habebat; nec tam multa veteris populi sacrificia
ac Sacramenta cum rebus quas significabant,
(quando *umbra futurorum erant*) vllam coniu-
ctionem habebant. Regula igitur illa Caluini
quam ait *fateri necesse esse*, non est generaliter vera.
Sed in Sacramentis noui populi veram esse (vn-

de contra aliam Caluini hæresim obiter obseruamus manifestum esse Sacramentorum veteris ac nouæ legis discrimen) agnoscimus.

Caluini
regula
metony-
miã Cal-
uini po-
terter re-
futatur.

- Sed hæc ipsa regula Caluini, metonymiam & locutionem figuratiuam, quam statuit Caluinus, vel maximè refutabit. Si enim Eucharistia tale Sacramētum ac uisibile signum est, cui res signata coniuncta est, res autem signata iuxta Caluinum est *ipsum corpus Domini* (ait enim panē uocari corpus quia symbolum corporis est) consequetur necessariò ipsum corpus Domini cum panē tanquam rem signatam cum suo signo adesse, quæ sententia Lutheranorum est, quam ipse Caluinus reprobatur, & in sequentibus refutare conatur.
1. Rursum faceßere debet, *efficacia, uirtus, aut uita e corpore Christi in celo nobis deriuata*, iuxta propriam Caluini sententiam; & ipsissimum Christi corpus præsens in hoc Sacramento fisti debet. Est enim *panis symbolum corporis* (ait Caluinus) & *signum cum re signata coniungi debet*. Non est symbolum aut signum efficaciam corporis Christi, aut uirtutis alicuius ex eo deriuandæ, sed ipsius corporis. Iuxta Caluinum Christus dicens, *Hoc est corpus meum*, hoc dixisse censendus est, *Hic panis est symbolum corporis mei*: & signum cum re signata debet esse coniunctum. Adest ergo ipsum Christi corpus cum pane: ipsum, inquam, ueracissimum Christi corpus, quod pro nobis datum est. Sanè efficacia aliqua aut uirtus corporis pro nobis data non est, sed ipsummet Christi corpus.
  3. Deinde si res signata cum suo signo, corpus Christi cum pane, infallibiliter coniunctum est, falsum id totum erit quod tum alibi semper, tum hoc ipso in loco in sequentibus tanquam propriæ suæ sententiæ punctum & cardinem lectori inculcat,

eulcat. Sed hinc (inquit) tria obseruare opera precium est. Ne perperam res spiritualis cum signo misceatur: deinde ne queratur in terra Christus, vel sub terrenis elementis: tertio ne fingatur alia manducatio quam quae arcana Spiritus virtute Christi vitam nobis inspirat, quod ipsum non nisi sola fide consequimur. Tota, inquam, haec triplex obseruatio ex hac vna Caluini regula penitus concidit. Nam si in hoc Sacramento panis est signum corporis Christi, & signum debet esse cum re signata coniunctum, panis cum Christi corpore, quomodo fieri potest, quin res spiritualis (Christi corpus) cum signo, qui panis est, non misceatur, id est, non coniungatur arctissime? Rursum, quomodo fieri potest, quin quarendus sit in terra Christus, & sub terreno panis elemento quarendus, postquam panis iste in terra est, cui Christi corpus vt res signata suo signo coniuncta est? Tertio, quomodo vitari potest vera corporis Christi manducatio, quando panis ille manducatur cui tanquam signo suo res signata Christi corpus coniunctum est? Aut enim qui manducat hunc panem, Christi quoque corpus manducat cum ipso pane coniunctum, vt rem signatam cum suo signo; aut falsum erit, rem signatam in hoc Sacramento cum suo signo, corpus Christi cum pane, iuxta regulam sacramentalis esse coniunctum. Hinc ergo sequentur omnia quae contra Catholicam sententiam accumulare solet Caluinus: Christi corpus sub corruptibili panis elemento concludi: Christi corpus pluribus in locis simul esse sicut hic panis est: Christi corpus duplex esse, vnum in caelo visibile, alterum in terris inuisibile, quod corporaliter adsit, sicut panis adest. *Na hoc fateri necesse est* (ait hic Caluinus) *Sacramentum visibili signo consistere, cui res signata coniuncta est, quae est eius veritas.*

Caluini
 Achilles
 ex ipso
 Caluino
 refutatur.

Caluini
exempla
metony-
miam
Caluini
refutant.
Tit. 3.

1. Cor. 10.

Matth. 3.

Impostu-
ra Calui-
uiana.

Porro hanc coniunctionem arctissimam atque certissimam magis confirmant exempla è Scripturis à Caluino prolata. Baptismus sic est *laurum regenerationis*, vt qui baptismum rite suscipiunt, rem signatam cum signo coniunctam, Spiritum regenerationis cum ablutione externa recipiant. Petra vnde aqua Patribus in deserto fluxit, sic fuit signum Christi, vt ab illo signo non abesset Christus: *Bibentes enim Patres de illa petra materiali, biberunt de consecrate eos petra Christo*; id est, hauserunt auxilia gratiæ à filio Dei, qui eos comitabatur & adiuuabat in omnibus. Columba sic erat signum Spiritus Sancti cum re signata coniunctum, vt Ioannes videns columbam, *viderit Spiritum Sanctum descendentem super Christum*. Sic ergo, si hæc à Caluino prolata rei præsentis conformia & similia sunt, qui accipit hunc panem, accipit corpus Christi præsens: qui manducat hunc panem, manducat corpus Christi præsens: qui videt hunc panem, videt corpus Christi præsens: in signo quidem, sed non inani aut fallaci, verum huiusmodi cuius signata coniuncta est. Sic ergo Caluini regula, & quæ ad illam confirmandam è Scripturis exempla protulit, ad ipsum maximè Caluinum refutandum, eiusque propriam sententiam penitus subuertendam, imprimis faciunt.

Cæterum Caluinus (quod attendat qui eius imposturas tenere & cauere cupit) nunc hoc in loco, vt suam metonymiam & symbolicam locutionem probet, vrget Sacramenti rationem, & panem à Christo vocari corpus vult, quia symbolum corporis eius est, & signo sacramentali res signata coniungi debet, quæ sit eius veritas. Atqui idem Caluinus, quando hæc Christi verba non tractat, sed de re ipsa præsentis corporis Christi dis-

disputat, nullam prorsus agnoscit *signi & rei signate*, panis & corporis Christi, *veram coniunctionem*, sed habitualem quandam & analogicam tantum, vt tam verè nobis exhibeatur corpus Christi, quàm verè exhibetur signum eius, & tunc offeratur quando signum offertur, panis videlicet in Cæna; ipsi tamen signo, ipsi pani, non propius adiungatur corpus Christi, quàm cælum terræ admouetur. Corpus enim Christi non iam cum pane vt rem signatam cum signo, sed in cælo tantum esse; nec mediante pane, aut cum pane corpus Christi accipi, sed tantummodo mediante Spiritu Christi vt causa efficiente, & mediante fide nostra vt causa instrumentali, sine qua fide nulla rerum cum signis intercedit coniunctio. Ita ex vera Caluini sententia, panis, siue id quod Christus in Cæna porrexit, quòdque hodie in Sacramento accipitur, nullum planè signum est corporis Christi, nec vllam habet cum eo coniunctionem nisi imaginariam: & quando iuxta Caluinum percipitur corpus Christi, non id cum pane percipitur, aut per panis manducationem, sed per solam fidem, quæ Christum in cælo quaerit; & per Spiritum Christi, qui non corpus suum sed vim quandam corporis viuificam ad nos traducit, idque æquè extra Sacramenti sumptionem quàm in illa aut cum illa. Ita in sensu Caluini vero, panis in Cæna nihil nisi inane spectrum relinquitur; & verba Christi, *Accipite, & manducate, hoc est corpus meum*, prorsus euacuantur. Et hunc totum suum sensum in fine explicationis suæ in hunc locum aperit, quem hîc propterea proponemus.

Post illa tria quæ obseruari voluit posita, & à nobis superius commemorata, quòd *res spiritualis* I.

Caluini
vera sen-
rentia.

3. non debet cum signo misceri, quod Christus in terra quærendus non est, quod alia manducatio fingenda nõ est quam quæ arcana virtute Spiritus Christi vitam nobis inspirat, quam sola fide consequimur. Mox illa tria confirmat & explicat magis his verbis. Primum hoc modo. Primum (vt dixi) maneat inter signum & rem signatam distinctio, nisi velimus omnia pervertere. Neque enim vlla restabit Sacramenti utilitas, nisi nos pro ruditate nostre captu à terreni elementi intuitu ad caeleste mysterium deducat. Proinde quisquis corpus Christi à pane non discernet, & sanguinem à vino, nunquam intelliget quid velit Cæna, vel quorsum his symbolis utuntur fideles. Ad hoc primum quod attinet, discernere & distinguere ista omnino oportet, siue panem ipsum symbolum corporis ponas (vt vult iam cū Lutheranis Calvinus) siue solas species panis ac vini pro signo sacramentali agnoscas, vt nos Catholici credimus, de quo mox plura dicemus. Non sunt autem ita discernenda vt etiam sint separanda. Manere debet discretio, non aboleri coniunctio, quia *fateri necesse est Sacramentum visibili signo constare, cui res signata coniuncta est.* Quare si Sacramentum saluum esse volumus, sic signum à re signata discernemus, vt ea tamen non separemus ab inuicem, sed coniuncta relinquamus. Videamus nunc an quæ in Calvino sequuntur, hanc conjunctionem admittant. Sequatur (inquit) deinde legitimus ille querendi Christi modus: hoc est, ne in terra mentes nostre subsidant, sed sursum conscendant ad cælum gloriæ, in qua habitat. Iam ergo iuxta Calvinum Sacramentum relinquendum est, signum negligendum est: Non in Sacramento, non in signo visibili, quod in terra video, sed in cælo, Christi corpus, rem signatam, querere debeo. Vbi ergo illa quam statuisti signum cum re signata coniunctio? Proffus euauit. Nos verò

Catho-

Discernitur signum à re signata, non separatur.

Catholici in Sacramento Christum quærimus, tenemus, accipimus, manducamus, & signum visibile cum re signata possidemus, non panem cum corpore Christi, sed panis species cum corpore Christi. Atqui hanc coniunctionem signi cum re signata, quam modò dixit *fateri necesse esse*, vide nunc ut in sequentibus magis dissoluatur. *Neque enim, inquit, Christi corpus incorruptibile vitam induit ut naturam suam abijceret: unde sequitur finitum esse. Iam verò supra caelos ascendit, ne qua nos in terris crassa imaginatio occupet.* Ecce, probare vult Christi corpus cum signo sacramentali, quod in terra est, coniungi non posse, quia corpus Christi in caelo est, finitum est, & certo in caelis loco comprehensum est. Ad rem quod attinet, scimus Christi corpus secundum naturalem existendi modum, in specie naturali ac visibili cum tota corporis sui dimensione, non nisi in caelo esse; supernaturali tamen & mytico modo existendi, iuxta totam substantiae suae rationem, quæ à qualitate ac quantitate non dependet, in Sacramento existere; de quo hic latius disputandi locus non est. Id vnum hoc loco contra Calvinum urgemus; si non nisi in caelo Christi corpus est, si in terra quærendus non est, quare lectores suos prius delusit, dicens, panem esse signum corporis, & Christi verba hoc sonare, *Hic panis est signum corporis mei, signum autem sacramentale cum re signata coniunctum esse?* Addit adhuc Calvinus. *Et sanè si mysterium hoc caeleste est, nihil magis preposterum quam Christum in terram deducere qui nos sursum potius ad se vocat.* Ad rem respondemus hoc mysterium planè caeleste esse, propter rem in hoc mysterio contentam planè caelestem (est enim panis verus qui de caelo descendit, & dat vitam mundo) propter fructum quoque huius mysterij Ioan. 6.

Calvini
contra di-
ctio ad
oculum
probatur.

planè cælestem ac diuinum: *Qui enim manducat hunc panem, viuet in æternum.* Denique propter cælestem & spirituales rei in mysterio existentis modum: *Verba enim hæc spiritus & vita sunt,* nec carnaliter sed spiritualiter intelligenda. Ad Calvinum verò quod attinet, cur nunc ait præposterum esse Christum in terram deducere, qui antea dixit panem (vtique in terra existentem) *signum esse visibile corporis Christi, signum autem cum re signata coniunctum esse debere,* nisi quod (vt dixi) impostor nequam lectori suo voluit illudere, & ad eum fallendum aliter loqui, aliter intelligere? Videamus quæ adhuc sequuntur. *Ultimum (inquit) quod notandum esse admonui, est manducationis genus. Neque enim somniandum est, naturalom fieri substantiæ eius transitum in animas nostras, sed comeditur à nobis eius caro dum ex ea vitam percipimus. Tenenda enim analogia est, vel similitudo panis cum carne, qua docemur non secus pasci animas carne ipsa Christi, quam panis vigorem corporibus instillat. Spirituale ergo alimentum est Christi caro, quia nobis viuifica est. Ideo autem viuificat, quia vitam, quæ in ea residet, Spiritus S. in nos diffundit. Ponamus totum hoc Caluini commentum (cuius ne gutta quidem in Scripturis apparet, sed ex eius malè sano cerebro totum profectum est) verum esse. Vbi est illa coniunctio rei signatæ cum signo visibile, corporis Christi cum pane? Quid facit panis manducatio, iuxta Calvinum? vbi nunc aut quorsum Christi verba, *Accipite, & manducate, hoc est corpus meum?* Quid symboli manducatio manducanti confert? Si signo res signata coniuncta est, an non qui signum accipit & manducat, rem quoque signatam accipit & manducat? minimè gentium, ait Calvinus. *Comeditur (inquit) Christi caro dum ex ea vitam percipimus; & spirituale alimentum est Christi caro, quia nobis viuifica est. Sed quomodo ex Christi carne vitam percipimus,**

Caluini
sententia
Christi
verba &
totam Sa-
cramenti
rationem
penitus
e medio
tollit.

pimus, aut quomodo nobis Christi caro viuifica est? An quia in signo panis eā comedimus, quia res signata suo signo cōiuncta est? Nihil minus iuxta Calvinū. *Ideo (inquit) viuificat caro Christi, quia vitā, quae in ea residet, Spiritus S. in nos diffūdit.* Et addit. *Quāquā aliud est vesci Christi carne quā in ipsū credere* (quod propter Cinglianos dixit, qui statuūt, māducare Christū nihil aliud esse quā credere in Christū) *sciendum tamen est, non aliter Christo nos posse vesci quā per fidem: quia manducatio ipsa fidei est effectus.* Summa ergo est, carnem Christi manducari quatenus viuificat; viuificare quatenus vitam in Christo residentem Spiritus S. in nos diffundit; ac per hoc non aliter nos vesci Christo quā per fidem. Sic tota causa, tota ratio, totus modus manducandi Christum est sola fides: quae quidem exerceri potest non secus extra Sacramentū quā cum illo. Sacramenti igitur manducatio iuxta Calvinum nihil profus ad corporis Christi manducationem confert; nisi quod fortasse fidem ipsam Sacramenti conspectus & vsus magis excitat. Qui Sacramentū accipit, in illo aut per illud aut cum illo nihil nisi panem & externum symbolum accipit. Vbi ergo coniunctio illa signi cum re signata? Vbi est generalis illa regula & omnibus Sacramentis communis, quam antea premebat, locutionem sacramentale metonymicē sumendam esse? Profus enanuit; profus verba & voces fuerunt, quibus interim Lectori fucum faceret, vt in verbis Christi, *Hoc est corpus meum*, sacramentalem esse loquendi formam, ideoque hunc habere sensum suaderet, *Hic panis est symbolum corporis mei: quia propter coniunctionem signi cum re signata, alteram alterius appellationem accipit.*

Nunc autem Christi sermo in illis verbis, *Hoc*

A a 5 est

Caluina-
na sen-
tentiae
summa.

Verborū
Christi
sensus
verus.

est corpus meum, non est sermo aut locutio sacramentalis, rem signatā signi nomine exprimens; sed est sermo operatorius & forma verborū conficiens rem Sacramenti, simulque signum sacramentale demonstrās. Neque dixit, *Hic panis est corpus meum*; sed accepto in manus pane, eūque benedicens, dixit, *Hoc est corpus meum*, conficiens de pane corpus suum, & panem, quem in manus acceperat, illo verbo suo diuino, veraci, efficaci, conuertens atque immutans in corpus suum, vt ex tam multis & perspicuis veterum Patrum testimonijs, ex varia verborum Christi circumstantia, ex ratione noui testamenti ac fœderis in hoc Sacramento constituti, suprā efficaciter ostendimus. Est quoque hīc verum Sacramentū à Christo institutum, & adest visibile signum cum re signata coniunctum; non ipse panis, qui in Christi corpus verbo Christi veraci & efficaci conuersus, panis esse desinit, sed species externa panis cum vero corpore Christi. Hæ species panis & vini, signa visibilia in hoc Sacramento sunt, cum ipso corpore & sanguine Christi, tanquā re Sacramenti signata, verè & intimè cōiuncta: neque hæ species, quā diu integræ manent, à corpore & sanguine Christi diuelli possunt. Qui has species accipit, manducat, & bibit, corpus & sanguinem Christi accipit, manducat, & bibit. Hæ species veram & plenam analogiam sacramentalem habent, quam ex natura cuiusque Sacramenti Calvinus desiderat. Quā enim Sacramenti natura in significatione sit posita, species istæ & accidentia, quæ sub sensum cadunt, signorum officio apertissimè funguntur. Itaq; & nutritionē, & rem vnā quæ constet ex diuersis, ipsæ species panis & vini factis significant, sicuti res signata ve-
rè nu-

Sacramē-
talis ana-
logia in
Sacra-
mento
Eucharist.

re nutrit, & accipientes eam vnum corpus facit. Substantia cuiusq; rei inuisibilis est, ideoque ad significandum inepta. Quare Christus substantiam panis à fide remouit, dicens post acceptum panem, *Hoc est corpus meum*, accidentia retinuit, ad significandum idonea. Serpens æneus in figura serpentis, non in natura, seruauit analogiam; vt significaret Christū Saluatorē omnium qui credunt in eum. Linguae igneæ in figura non in substantia linguarum, seruabant analogiam ad significandum Spiritum S. qui re ipsa super Apostolos descendit. Animalia in linteo demissa in figura non in substantia satis significabant Petro quod illi dictum erat, *Matta, & manduca*. Sic species panis ac vini à Christo consecrati satis significant, & sacramentalem analogiam satis seruant, vt cum Christi corpore & sanguine cōiuncta signum sacramentale exhibeant. Hoc modo fatemur in hoc Sacramento diuinissimo signum esse visibile cū re signata coniunctū, quæ eius sit veritas. Nec tamen Christi verba opprimimus, aut fallacia atq; elusoria facimus, sed, vt sonant, religiosè ac pie retinemus: vt quod esse corpus suum dixit, ipsissimū corpus suū esse credamus, nec symbolū nec signum, nec vim aut efficaciam aliquam viuificam è cælo per Dei Spiritū diffusam. Adest Christi corpus cum specie panis, sicut res signata cum suo signo coniuncta.

Iam quod addit Calvinus *tritum esse vt rei signatæ nomē ad signū trāsferatur*, verū sanè id est; sed in his Christi verbis nullum locum habet: in quibus, si vera Calvinus narrat, nō ad signū rei signatæ nomē, sed ad ré signatā signi nomē trāsferatur. Vult enim ad corpus Christi, rem signatam, corporis signum transferri, vt quum Christus dixerit, *Hoc est*

Num. 21.

A& 2.

A& 10.

Rei signatæ nomen ad signum in Christi verbis non transferatur.

est

est corpus meum, intelligendus sit dixisse, Hoc est signū corporis mei. Sicres ipsa signata pro signo pronuntiabitur, quod profus contra naturam metonymiæ est, vt mox ostendemus. Deinde tametsi petra Christum, columba Spiritum S. Baptismus lauacrū regenerationis significat, quum nullum horum res ipsa quam signant substantialiter sit, nihil tamen simile in Christi verbis attendi potest. Nunquam enim de illa petra dictū est, *Hæc est Christus*: nunquam de columba, *Hæc est Spiritus Sanctus*: nunquā de Baptismo, *Hic est lauacrum regenerationis*, &c. Non est, inquam, dictū cum huiusmodi circumstantijs & appendicibus quæ sensum verborum literalem probant, cū quibus hæc verba dicta sunt, *Hoc est corpus meum*, sicuti in superioribus etiam demonstrauius. Nulla igitur est inter alias illas locutiones, *Petra erat Christus. Vidi Spiritum S. descendentem sicut columbam, Saluos nos fecit per lauacrum regenerationis*, & inter hæc Christi verba, *Hoc est corpus meū*, similitudo profus, nulla affinitas, nulla comparatio. Planè igitur Calvinus totum Christi sermonem labefactat, corrumpit, peruertit, quum quod Christus corpus suum esse veraciter dixit, ille non nisi symbolum corporis dixisse & dedisse assermet.

Nec hanc loquendi formulam nouellam, & impiam, ex veterum auctoritate ab Augustino traditam Calvinus accepit, dum signis improprie rerum spiritualium nomina ascribi docet. Scriptum hoc sane reliquit Augustinus. *Si Sacramenta quandam similitudinem earum rerum quarum sunt Sacramenta, non haberent, omnino Sacramenta non essent. Ex hac autem similitudine plerumque etiam ipsarum rerum nomina accipiunt. Sicut ergo secundum quendam modum Sacramentum corporis Christi corpus Christi est, ita Sacramentum fidei fides est.* Sed hæc ver-

Augustini
sententia
explana-
tur.
Epist. 23.
ad Boni-
facium.

verba Caluini dementiæ non suffragantur. Augustinus dicit *Sacramentum corporis Christi* (id est, species sacramentales) vocari secundum quendam modum corpus Christi, sed non dicit corpus Christi vocari aliquo modo Sacramentum corporis, siue signum aut symbolum corporis, sicuti Calvinus dicit. Longè aliud est dicere, Sacramenta seu *sacra signa accipiunt ipsarum rerum nomina quarum sunt signa*, (quod Augustinus dicit) & dicere, ipsas res accipere nomina signorum ipsorum, vt Calvinus dicit. Dicuntur quidem & elegantius dicuntur arma pro bello, toga pro pace, laurea pro triumpho, lingua pro eloquentia, fasces pro magistratu, sceptrum pro Rege, quia hæc omnia signa sunt & notæ earum rerum quarum nomina accipiunt; sed nemo econtra dixerit bellum pro armis, pacem pro toga, triumphum pro laurea, eloquentiam pro lingua, magistratum pro fascibus, Regem pro sceptro. Metonymia quippe signi & signati nõ est reciproca, vt sicut signum collocatur pro signato, sic vicissim signatũ vicem ac locum signi subeat. Quod ergo Augustinus dixit, ex natura metonymicæ locutionis dixit. Quod Calvinus finxit, contra naturam & rationem locutionis metonymicæ confictum est. Sic iuxta August. baptismus qui est sacramentum fidei, significat fidem in paruulo baptizato, qui signum fidei accipere potest, actum fidei exercere nõ potest; sed quod fides significet baptismum, nec Augustinus nec vllus theologus dixerit. Vocabulum panis significat apud Paulum corpus Christi, siue quia speciem panis eo nomine exprimat, siue quia id dicat vnde corpus Christi confectũ est, sicut Euangelista dicit *gustasse architriclinũ aquã vinum factũ*. Sed vocabulum corporis Christi, nec apud Pau-

Signa accipiunt nomina rerum, nõ res signorum.

Metonymia non est figura reciproca.

1. Cor. 10

Ioan. 2.

Pau-

Ioan. 4.

Luc. 7.

Paulū nec in vlla Scriptura panē denotat, aut pro pane accipitur. Aquæ nomē tribuitur Spiritui S. quia illius donationem ac virtutem quodam modo representat. *Qui biberit ex aqua quam ego dabo ei, &c.* sed Spiritus S. nomen econuerso non tribuitur aquæ. Ignis nomen tribuitur charitati, *Veni ignem mittere in terram:* sed non vicissim charitatis nomen ipsi igni. Denique in omnibus locutionibus figuratis, seu metaphoricis, seu metonymicis, quæ passim in Scripturis occurrunt, signi nomē tribuitur rei signatæ sēper, rei signatæ nomē signo nūquam. Absurdissimē igitur Caluinus non solū impiē, & sine vllō vel in Scripturis vel in Patribus exēplo, metonymiā in Christi verbis cōtingit, quares signata collocetur pro signo, corpus Christi pro pane significatē. Deiectus est igitur totus Caluini Achillēs & murus athenus in quo tantopere gloriatus est, nec Sacramenti ratio in hoc mysterio vllā in Christi verbis locutionē metonymicam aut probat aut patitur. Sua igitur malē stabilita sententia, aliqua profert contra Catholicam sententiam & contra Lutheranos argumenta. Illos enim sibi non minus aduersos sentit quā Catholicos. Quæ contra orthodoxam doctrinam profert (alijs prætermisissis, vt se mutuo hæc sectæ conficiant) breuiter soluenda sunt.

Caluini
argumen-
ta contra
sensum
ortho-
doxum.

Papistæ (inquit) sua transubstantiatione delusi, negant ostendi panem, quia tantum maneat species sine subiecto. Si Papistæ panis transubstantiatione delusi sunt, certē & tota vetusta Christi Ecclesia delusa fuit, à qua hanc transubstantiationem panis seu conuersionem substantiæ panis in substantiam corporis Christi firmiter creditam ac receptam fuisse, tot illustrium eius ætatis luminū testimonia (quæ paulo antè produximus) indubitatum faciunt.

faciunt. Sed solenne Caluino est Papistarum nomine totam veterem Ecclesiam damnare, & veteris Ecclesiae fidem Papistis, quasi modernis tantum Catholicis, vitio vertere. Hic eius dolus malus, haec impietas est.

Sed (inquit) *eorum delirium refutat Paulus, affirmans, panem, quem frangimus, esse communicationem corporis Christi.* Huic obsoleto argumento iam millies responsum est, panem ab Apostolo appellari, non qui in natura & substantia panis sit (quomodo enim naturalis panis manducatio, corporis Christi possit esse communicatio, maxime apud Caluinum, qui, vt supra accepimus, non ex panis manducatione, sed ex Spiritus Christi in caelo residentis operatione, mediante fide nostra, communicationem corporis Christi in nobis fieri docet, imò nec corporis, sed efficaciae cuiusdam vitalis ex corpore) sed quod ex pane factum erat, idque more vltatissimo Scripturarum; quando & Eva vocatur caro Adæ, quum suam illa tunc carnem non Adæ haberet, quia de illo sumpta erat; sicut virga Moysis in serpentem versa virgæ nomen retinuit, & aqua in vinum versa aqua vocatur apud Ioannem: quo etiam modo cæci dicuntur à Christo videre, & claudi ambulare, qui non iam sed olim cæci ac claudi fuerant. Sed hanc responsum & adhuc alias altissime dissimulans Caluinus, argumentum semper premit, solutioni argumenti non satisfacit. Latius hunc locum ad ipsum Apostoli textum tractauimus.

1. Cor. 10

Genes. 3.

Exod. 7.

Ioan. 2.

Luc. 7.

In Antidotis nostris Apostolicis.

Pergit Caluinus. *Deinde ab eorum figmento abhorret ipsa natura Sacramenti, cui non constabit sua integritas nisi verum sit externum symbolum. Vnde enim discemus Christi carne pasci animas nostras, si verus panis non statuatur nobis ante oculos, sed inane spectrum?*
Huic

Huic argumento à natura Sacramenti ducto, quod in proximè præcedentibus latè tractauit Calvinus, latè respondimus, & verum hîc adesse externum symbolum ostendimus, quia adsunt species panis ac vini ad significandum aptissime. Sed certè Calvinus ille est qui externum symbolum à re significata diuellit, & mutilū Sacramentum facit, dum in cæna sua nudum panem ponit, Christi autem corpus non nisi in cælo: idq; adeo ut nec mediante pane aut signo externo, sed sola mediâte fide nostra, & Spiritu Christi, nec ipsum Christi corpus, (res in Sacramento signata) sed quædam ex eius corpore vis viuifica, in illa sua cæna prophana & commentitia percipi fingatur. An iuxta Calvinum Sacramento sua constat integritas (quod contra nos toties vibrat) qui tot modis Sacramentum lacerat; & signum quod fingit, à re signata tot modis diuellit? Quod autem hîc dicimus, paulo superius comprobatum reliquimus.

Iam quod tam anxie rogat, unde discemus Christi carne pasci animas nostras, si verus panis non statuetur ante oculos; primū ipse Calvinus negat penitus ipsa carne Christi pasci animas nostras, & solam ab ea in cælo semper residente, vim & efficaciam quandam spiritualem per Spiritum Christi veluti canalem in animas nostras diffundi comminiscitur. Sub hæc (inquit) corruptibilia elementa, panem & vinum, Christum è cælo retrahere non est opus, quò ipsius participatione fruamur, quando hoc beneficij per Spiritum suum ipse nobis largitur, ut vnum corpore & spiritu & anima secum stamus. Vinculum ergo istius coniunctionis est Spiritus Christi, cuius nexu copulamur, & quidam veluti canalis per quem Christus est & habet quòd ad nos deriuatur. Hæc de Spiritu Christi veluti canali per quem ad nos Christus

Instit. lib. 4. c. 17. num. 12.

stus deriuetur. Nunc non ipsam carnem Christi ad nos deriuari, nec ipsa carne pasci animas nostras, his verbis docet. *Ingenue confiteor mixturam carnis Christi cum anima nostra, vel transfusionem qualis ab ipsis docetur* (Lutheranos intelligit, qui sub pane & cum pane veram carnis Christi praesentiam, & veram ex carne Christi animae alimoniam statuunt) *me repudiare: quia nobis sufficit Christum esse carnis suae substantia vitam in animas nostras spirare, imò propria in nos vitam diffundere, quamuis in nos non ingrediatur ipsa caro.* Haec ille. Qua igitur fronte Catholicos urget impostor, unde discant Christi carne pasci animas nostras, si verus panis ante oculos non statuitur, quando ipsemet hunc verum & nudum panem ante oculos statuens, ipsa tamen Christi carne pasci animas nostras pernegat? Nos autem vera Christi carne realiter & substantialiter praesente animas nostras pasci, nosque cum eo (beneficio Sacramenti huius) non fide tantum ac Spiritu, sed (vt Patres docuerunt) *corporaliter, naturaliter, ac re ipsa cum Christo coniungi docemus ac credimus, non propter solam praesentiam specierum panis & externi symboli, quasi ab illa potissimum verae carnis Christi praesentia penderet, sed alias multas ob causas.* Primum propter Christi verba veracia, efficacia, operatoria, *Accipite, & comedite: Hoc est corpus meum quod pro vobis datur.* Deinde ex analogia huius sermonis cum alijs similibus in Scriptura locutionibus quas supra annotauimus; tum ex officio ob signandi nouum testamentum & promissiones à Deo factas in ipso, quod non nisi per ipsam Christi carnem & sanguinem praestari potest, vt & supra ostendimus, & apud Lucam magis ostenditur; porro ex propria efficietia huius Sacramenti quam Ioan. 6. cap. Christus exposuit, vt eo in lo-

Ibidem num. 320

Postulat à Catholicis Calvinus quod ipse negat.

Realis & corporalis Christi praesentia probatur.

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

5. eo docebimus; tandem ex ipsa pugnantia, absurditate, & indignitate qua tantum mysterium aduersarij afficiunt, vbi à literalì verborum sensu recedunt, quod & supra accepimus. Ex his omnibus, non ex sola Sacramenti peculiari ratione, didicimus vera Christi carne in hoc Sacramento pasci animas nostras.

Mendacium:
nam apud
Matthæum
Christus
hoc dicit.

Pergat Calvinus. *Ad hæc quid de altero symbolo dicent? Neque enim dicit Christus, Hoc est sanguis meus; sed, Hic est calix. Ergo secundum eos non modò vinum, sed materia ex qua conflatus erit calix, necesse erit transsubstantiari in sanguinẽ. Ridiculum plane argumentum: Christus in verbo calicis notissimo & vulgari tropo vsus est: ergo in verbo sanguinis eodem vsu fuisse censendus est. In vno non potest non tropus esse ipsis rusticis notissimus: ergo in altero similis tropus esse debet, vbi nulla vulgaris locutio apparet; imò vbi verba proximè coniuncta omnem tropum disertissimè remouent: ista videlicet, *Qui pro vobis effundetur: item, Noui testamenti.* Ex quibus verbis realem sanguinis Christi exhibitionem, presentiam, & sumptionem, efficacissimè deduci ac probari in superioribus comprobauimus: quod propterea hinc non repetimus. Superest vltimum Caluini argumentum.*

Verba,
de gemine
ne vitis,
ad Eucharistiam
non pertinent.

Luc. 22.

*Iam quod apud Matthæum habetur, Non bibam de hoc fructu vitis, clarè demonstrat vinum fuisse quod porrexit. Atqui ex Luca manifestè patet (quod & supra explicuimus) hæc verba non post diuina peracta mysteria in vltima Cæna, sed in secunda Christi cæna familiari, & ante tradita mysteria, pronuntiata fuisse. Deinde (vt aliquid hinc addamus) Lucas tam de pane quàm de vino prælocutum fuisse Christum hunc in modum tradit: *Desiderio desideravi hoc Pascha māducare vobiscum. quod*
de*

de ultimo agnopaschali necessariò est intelligendum. *Dico enim vobis, quia ex hoc* (id est, deinceps, *ex ère*) *non manducabo illud* (id est, istiusmodi Pascha) *donec impleatur in regno Dei*, id est, donec in resurrectione iustorum, nouus cibus, nouum Pascha, nouum manna comedetur. Quod alijs verbis & paulo plenius Matthæus sic effert, *Vsque in diem illum*, id est, vsque ad tempus resurrectionis generalis, *cum illud bibam vobiscum nouum in regno Patris mei*, id est, quando spirituale vinum, cuius hoc materiale & naturale vinum signum est, vel, si cum Caluino post mysteria hæc verba Christum dixisse ponamus, cuius hoc in calice vobis porrectum signum est (nam & sanguis Christi in hoc Sacramento pignus est futuræ gloriæ) *bibam vobiscum*, pariter mecum conglorificatis, *nouum in regno Patris mei*, id est, spirituale & alterius generis in beatitudine eterna. Quia videlicet vt nunc in Sacramento me accipitis, comeditis, & bibitis, ad alimoniam, refectionem, & consolationem animarum vestrarum; sic in regno Patris mei me toto & præsentem fruemini in gloria, ad magnum incrementum & accessionem beatitudinis vestræ. Prosequitur Lucas hunc in modum. *Et accepto calice, non confectato* (de quo postea disertè loquitur, post panis consecrationem, *Similiter & calicem, &c.*) *sed profano, quo in familiaris cæna utebatur, gratias egit*, more Iudæorum & patrum familias, in hac maxime cæna post agnū Paschalé comestum celebrari solita, & dixit, *Accipite, & diuidite inter vos*, id est, singuli bibite, sicut ego vobis præbibi. *Accepto enim calice, non significat in manu tantum accepto, sed & hausto ac propinato*, more familiaris cæna Iudæorum: quam tam Caluinus quam Beza hoc loco commemorant. *Dico enim*

vobis, quod non bibam, de generatione vitis, id est, de cōmuni vino, & in familiari vobiscum cœna, donec regnum Dei veniat, id est, vsque ad resurrectionem generalem, vbi nouo potu vos reficiam: quod paulo apertius Matthæus posuit, vt supra explicatum est; tamen si non seruato ordine, vt Lucas facit: qui statim aggreditur aliam Christi & vltimam Cœnā, in qua diuina mysteria tradebat. Et accepto pane, &c. Hæc res quum apud Lucam ita clara sit, vt vel Christum bis calicem consecrasset (quod est absurdissimum) fateri oporteat, vel ad mysterium calicis consecrati hæc verba non pertinere agnoscere necesse sit, manent tamē in sua pertinacia Calvinistæ, & ordinem disertissimē à Luca seruatum, remque totā ab eo plenius enarratam aduertere nolunt.

Post hæc præclara argumenta concludit Calvinus: Ergo modis omnibus refellitur Papistarum inscitia. Atqui an non potius Caluini tam inscitia quam impietas modis omnibus à nobis refutata sit, iudicet quilibet æquus Lector, resque loquatur ipsa.

27. *Bibite ex hoc omnes.*

HIc latum sibi campum contra Ecclesiā Catholicam excurrendi aperiri existimauit Calvinus. Hoc vt licetiosius prætet, aliquod prius future accusacionis fundamentum ac robur ponit. Quia Christi (inquit) consilium fuit fidem nostrā sibi totam obstringere, ne quid extra ipsum quæramus, duobus symbolis vitam nostram in se inclusam esse testatus est. Indiget corpus hoc ad fouendam & sustentendam vitam cibo & potu. Christus vt se vnum nobis ad prestandas omnes salutis partes in solidum sufficere doceat, sibi